

temi 363 Slovencev in 76 (?) Nemcev; 438 katoličanov in 1 protestant; — pač narobe-dokaz, kako je nam treba brezverskih šol! — Lanska statistika je konec leta kazala 473 učencev, toraj se je letos število sopet skrčilo za 34 učencev. Kdor ta števila primerja s številom gimn. dijakov 1861. leta, ko je ta gimnazija štela 690 učencev, vprašal bode: od kod to veliko poje manjše? Nova gimnazija v Kranji, ki je konec leta štela 69 učencev, menda tega ni kriva.

C. kr. viša realka v Ljubljani.

Poročilo te učilnice pričenja sestavek pod naslovom: „Fundamental-Theorie von der rotirenden Bewegung um eine Axe“; spisal ga je g. prof. Finger, in sicer — kakor pravi v opombi — zlasti svojim učencem, se vé da tudi njim, ki se resno pečajo s fiziko.

V sedmih razredih, izmed katerih sta prvi in drugi razdeljena bila v 2 oddelka (a. s slovenskim in b. z nemškim učnim jezikom), je v rednih predmetih podučevalo 11 profesorjev, 1 učitelj in 3 suplenti; izvanredni nauki, ki so se učili, so: slovenščina za Nemce, francoščina, analitiška kemija, kalupovanje (Modelliren), tsnopisje, petje in telovadba.

V tako imenovani obrtniški šoli, ki pa ni vredna tega imena, je bilo vpisanih učencev: 190 za risanje, 57 za nemški jezik in računanje (koliko pa za slovenščino?), 50 za zemljopisje, 42 za fiziko in 27 za kemijo. Res lepo število vpisanih! Koliko jih je pa obiskovalo te predmete, tega ne zvemo. Pač skranji čas, da se ta šola preosnuje deželi na korist.

Statistika kaže konec leta 309 učencev (lani jih je bilo 244), in sicer: 138 (!) Slovencev, 144 (???) Nemcev, 18 Lahov, 6 Hrvatov in 3 Čehi: 302 katoličana, 6 protestantov in 1 pravoslavni Grk.

Prav vseč nam je tabela, ki kaže število učencev od 1852. leta, ko je bila ustanovljena nižja realka. — Učnine se je plačalo 4267 gold.; 9 učencev je imelo ustanove, ki znašajo 1053 gold. 49 kr., vrh tega so 4 vojaški stipendisti bili na tej realki, ki so potegnili 750 gold. iz vojaških ustanov. —

Iz gotovih virov so nam došla poročila, da učenci gimnazije in realke, ki so bili v razredih s slovenskim jezikom, so z veliko boljim vspehom dovršili šolsko leto, kakor učenci z nemškim jezikom. Po takem morajo omolkniti vsi jalovi ugovori, da slovenski jezik ni ugoden srednjim šolam!

Politične stvari.

Ustavaško nemško časnikarstvo na dunajskih ulicah.

Scurkoma teče nemška kultura!

Že enekrat smo svojim bralcem opisali obnašanje liberalnih nemških časnikov, kakor so „Neue fr. Presse“, „Deutsche Zeitung“, „Grazer Tagespost“, „Laibacher Tagblatt“ in drugi, in smo pri več prilikah pokazali, da značaj teh časnikov na svetu nima para, — da so jim najsvetejši občutki nenemških narodov nič, in da jih v narodnih, političnih, verskih in socijalnih zadevah vodi sama sebičnost. In kolovodji teh časnikov, kateri bi, ko bi po njih volji šlo, ves svet, ki ne trobi v njihov rog, s petrolejem požgali, se še v nesramnosti svoji s poštenostjo bahajo ter sebe na prestol moralistov povzdigujejo. Če pa smo se mi ali drugi od judovske drhali nekupljeni, posebno slovenski časniki, postopili, o takih gnjilih prikaznih avstrijskega nemškega časnikarstva odkritosrečno govoriti, brž so nas „Tagblattni“ nemčurski dopisuni dunajskih ustavoverskih časnikov ko tropa lovskih psov napadli in po svetu raznašali, da smo mrač-

njaki, divjaki in Bog vedi, kaj še, in da le njih liberalizem je nezmotljiva luč vse svobode in človeške sreče.

Unidan pa so se ti pridigarji „nemške omike“ na dunajskih ulicah očitno stopili, in ta pretep dal je povod strašanskemu ravsu med „Deutsche Zeitung“ — izrečenim organom pruske propagande — in pa med „Tagespresse“, ktera pri nobenem koncu ni veliko več vredna od une. Tako strahovito sta si ta dva dunajska časnika v lase skočila, da naš slovenski jezik je prečist, predivičen, da bi imel izraze za vse psovke, s kterimi sta se pred svetom pitala celi teden ta dva lista. Naj tedaj iz te „anthologije“ nemških cvetlic podamo bralcem našim izvirne nektare besede, ki smo si jih nabrali iz omenjenih časnikov, ko sta drug družega — Nemec Nemca — za lase grabila. Nate ta cvet nemške „omike“: „Schandblatt, freche Pirne, Phryne, Lotterbube, erbärmliche Wichte, hergelaufene Lumpe, elendes Gelichter, politische Spitzbuben, ehrlose Gallunken, betrügerische Ganner, Landesverrätther, Falschwerber, Wegelagerer, infame Pasquillanten, hündische Speichellecker, politische Kuppler“ itd. itd

„Deutsches Herz! was verlangst Du mehr?“ *)

In ko sta se ta dva časnika celi teden s takim blatom ometavala, je pisala „Tagespressa“ proti „Deutsche Ztg.“ tako-le: „Ali smo mi Avstrijanci že res tako globoko padli, da taki malovredni sleparji, tuji pritepenci, kateri domá na Nemškem nimajo jesti in zdaj naš avstrijski kruh žró, — da taki ljudje, kateri so morebiti svojo domovino že izdali ali jo očitno prodajajo, smejo na naši zemlji Avstrijo imenovati največo smet na svetu, — da nam taka druhal sme nekaznovana v obraz pljevati“ itd.

Gori smo omenili pretep med vrednikoma „Deutsche Zeitung“ in pa „Tagespresse“. Naj na kratko zdaj povemo, kako je bil. — Hude pšice so iz „Tagespresse“ letele na „Deutsche Zeitung“, ki so vrednika Steinbacha tako razkačile, da je šel na dom k Gans-u. Ludaši-u in ga na dvoboj klical. Gans ga je z grdo odpravil. To pa je Steinbach-a še bolj posadilo na konja; previdel se je s palico, ki je na koncu imela debel svinčen butek, z namenom, da klesti Gans-a po glavi, ako ga sreča na ulicah. In kmalu bila mu je za to prilika dana. Iz neke kavarne v ulicah sred mesta (Wollzeile) zagleda Steinbach memogredočega Gans-a; v tem hipu plane iz kavarne na-nj ter ga s palico vdari po glavi, vendar se je ta še toliko zavedel, da iz palice svoje potegne skriti meč, s katerim ga sune proti trebuhu. Se vé da brž je bilo vse črno ljudi okoli nju, ki so ju mirili, pa priskočili so tudi policaji, ki so ju zajeli in na policijo tirali. Steinbach je obstal, da si je z namenom, Gans-a oklestiti, omislil ono prepovedano palico, Gans pa tudi, da se ni čutil varnega, ako ne bi imel meča v palici. —

To je na kratko popisani veliki škandal na javnih ulicah. Ljubljanski „Tagblatt“ in „Laibacherica“, ki sta o Jančjem ravsu popisala cele pole papirja, ne besedice ne črheta o tem krivavem pretepu. Nam je to tudi vse eno, kakor bi nam bilo vse eno bilo, ako bi se bila Steinbach in Gans do smrti poklala in še več družih takih „omikanih“ mož. Al čudimo se temu in ne moremo se načuditi, da „Laibacherica“ — uradni časnik — in pa „Tagblatt“, ki ne zabita popisavati vsako stopinjo, ki jo sem ali tje naredita nemški cesar ali nemški cesarjevič, ne blekneta o takem stališču dunajskega časništva, ktero ostro šibati je dolžnost vsakega avstrijskega časnika, kateri ne pritrjuje temu, kar si je iz Dunaja ravnokar drznil nekdo v „Leipziger allgemeine Zeitung“ pisati tako-le: „Es ist uns ge-

*) Ljubljanski „Tagblatt“ in njegovi pisarji v dunajske časnike bi morebiti si mogli iz tega „besednjaka“ še ktero besedo izposoditi za svojo zalogo“.

lungen, das spezifische Oesterreichthum so weit zu entwurzeln, daß in den deutschen Provinzen Niemand mehr sich für den Fortbestand Oesterreich's erhebt oder an denselben glaubt" (to je, „posrečilo se nam je, svojstveno Avstrijstvo izkoreniniti tako, da se v nemških deželah nihče več za obstanek Avstrije ne ugreje ali na njen obstanek veruje“).

Komur se o taki odkritosrčnosti oči ne odpró kamo da Avstrijo tirajo velikonemški kolovodje, in zakaj da na vse kriplje delajo, da bi zadušili vse, kar ni nemško, — no, ta je slep na obedve očesi!

Ozir v tuje kraje.

Iz Trsta v vzhodno Azijo.

Potopisne črtice.

II.

19. julija 1871. leta smo zunaj mesta ležeči Port-Saidski svetilnik ogledavali, ki je res ogleda vreden; on je 16 čevljev visok, trdno v cementu zidan in ima lepo elektro-magnetično napravo, ktera s parno mašino dela; vsi uradniki in služabniki pri tem svetilniku so Egipčani.

Ko od tega ogleda v afrikanski vročini, vsi trudni in žejni popoldne nazaj v mesto prikoračimo, bili smo kaj veseli slišati, da se v gostilni „grand hotel de France“ dobi dunajsko pivo; al ko smo te pijače le požirek pokusili, nismo bili več žejni, taka čobodra je bila! Razžaljena krčmarica nas od glave do noge meri, češ, kaj tako dobro pivo vam ni všeč, vsaj je še le zadnjo soboto naravnost iz Dunaja prišlo! Mi pa smo molčali in pri miru pustili „predobro“ pijačo ter za vsak kozarec, ki je manjši od našega vrčka, plačali po pol franka, to je blizo 24 kr. našega denarja.

Gledé na živahno tukajšnje življenje, na vélike kupčijske kapitale, kateri skozi Port-Saíd gredó, na ne še dokončana dela Sueškega kanala, in če dalje večo pomorsko trgovino, se je v te kraje množica zeló dvomljivega značaja preselila; Port-Saíd le od konzulov, mornarjev, delalcev, in nesramožljivih žensk obljudena taberna. Gotovo je, da v tem času v Port-Saídu nobena žena boljšega stanú ne biva. To nam je gospá avstrijskega konzula sama povedala, rekši, da vse rodovine boljšega stanú zunaj mesta stanujejo, tudi naš poročnik (konzul) ima zunaj mesta svoje poletno stanovanjšče.

Da Port-Saíd, kjer je med naseljenimi tujci nad polovico Francozov, ni brez kavarn, to si misli gotovo vsak naših bralcev, in mi smo zadeli v „Caffe Muntant“ na koncert, v katerem sta pela dva pevca in dve pevki prav kosmate francoske pesmi; brhki pevkinji ste pa pri tem zmirom svoje oči predrzno na nazoče poslušalce metali in s koketiranjem na njihove cekine apelirali. Zbrano društvo je bila prav zmes Evropejcev in Afrikancev, belih in zamorcev, Arabcev in Francozov, Japancev in Angležev, kapitanov in mornarjev, gospóde in felahov (to so egiptovski kmetje); vsi so pomešani pri mizah sedeli, jedli, pili in poslušali. Godba je bila še precej dobra; vstopnine ni bilo nič plačati, zato pa so bila jedila in pijača silno draga.

Naj še povem, kako se nam je z našim perilom v Port-Saídu naigralo. Prec pri našem dohodu prideta na ladijo mož in žena, kažeta se nam Nemca in ponudita nam perilo oprati v poldrugem dnevu. S svojim pretiranim blebetanjem se nam sicer nista nič prikupila ta mož in žena; al ker že tri tedne nismo mogli perila imeti in ker nam je naš komandant naznanil, da prva naša štacija bo še le v Aden-u v južni Aziji, smo se dali oplahitati, in damo omenjenima žlobodrama perilo s

tem dostavkom, da se nam mora najdalje drugi dan o polnoči, dobro ogleštano nazaj prinesiti; ob štirih zjutraj smo imeli odriniti. Al drugi dan pride polnoči, pride ena in dve, a naših Nemcev le ni bilo; še le po treh se priplazita in prineseta naše perilo od treh tednov in 18 osob, mokro, nelikano in vse zmešano. Ponoči ni bilo mogoče te zmesi vrediti, in to tem manj, ker čez eno uro smo imeli že odriniti. Še le drugi dan na morji smo se prepričali, da skoro vsak oficir je polovico svojega perila premalo dobil. Našli smo tedaj tudi v Afriki prava dva nemška cigana! Taka se pa mornarjem večkrat zgodi. Kaj pomaga, da vsak konzul svoje rojake „post festum“ zastopa in zadostila išče? Perilo je zgubljeno, ali če se kaj nazaj dobí, je vse strgano ali sprhnelo.

O velikanstvu Sueškega kanala ne bodem mnogo govoril, ker se je o njem že veliko pisalo, le to hočem omeniti, da je ta zeló imenitna nova morska cesta že toliko dokončana, da jo je že preteklo leto velika fregata „Izon Duke“ angleškega admirala Shadwella, ktera se za 23 čevljev potaplja, brez zadržka preplavalala. — Kar pa se tiče kupčijsko-politične znamenitosti Sueškega kanala, moram pred vsem to konstatirati, da vse parobrodstvo med Evropo in vzhodno Azijo brez izjeme skozi ta kanal gré; ladje z jadrí, posebno tiste, ktere od evropejske strani atlantskega morja pridejo, pa gredó še zdaj skoraj vse čez „Predgorje dobre nade“, ker vožnja po Črnem morji še zmirom ni dosti pozvedena in je zavolj tega posebno za jadravke (to je za barke z jadrí) silno nevarna. Prvi nasledek Sueškega kanala so parobrodi nove baže, z imenom „hrbni parobrodi“, katerim so se jadravke stare vrste umaknile. Nedvomljivo je pa, da bode Sueški kanal še večo važnost dosegel, kakor jo ima dandanes. Al če velikansko marljivost naših časov pomislimo, po kateri se dan za dnevom kupčiji nove poti odpirajo, spoznali bomo lahko, da pride čas, ko sedaj toliko imenitni kanal Sueški zgubi svojo važnost, kajti že veže sibirski telegraf Evropo z vzhodno Azijo, in ne bode dolgo, da bode direktna železnica ves stari suhi svet od enega do drugega morja vezala, kakor je dandanes že novi suhi svet zvezan po železnicah. Kar je tam velikanski duh Amerikancev dovršil, to je na starem kontinentu Rusom odmenjeno, in vsa politična marljivost tega naroda v Aziji kaže, da se Rusi popolnoma zavedajo tega svojega poklica. Kedar se vresniči ta ideja, takrat stopi važnost Sueškega kanala na nižjo stopinjo nazaj in monopol stare in nove poti v Azijo je razdrt, in nov in večí monopol pride v veljavo; njega ključ pa bo Rusija dobila v svojo last, in v tem trenutku pride kupčija celega sveta v slovanske roke.

Ta misel me je navdajala že v Evropi, in tukaj so mi previdni možje isto potrdili, rekši, da v južnih krajih nihče drugače ne misli.

Ogled po domovini.

Potovanje na Vélíki Zvon (Grossglockner).

Spisal France Kadilnik.

(Dalje.)

V „Sveti Krvi“ sem bil tedaj že blizo svojemu cilju.

V gostilnici je sedela množica prijateljev planin, ki mi, ko jim povem, da potujem na Vélíki Zvon, kar brž med seboj pokažejo možá, ki mi bode dober vodnik. In res Pichler — tako mu je bilo ime — stopi pred me in se mi ponudi za spremljevalca. Dobro! rečem in mu sežem v roko. Pichler pravi, da vreme bode jutri ugodno, samo da mora še enega vodnika oskrbeti.